

2007

Tuarascáil Bhliantúil an Chiste Carbóin

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Tuairisc agus Cuntais an Chiste Carbóin don tréimhse dar chríoch an 31 Nollaig 2007

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

30 Meitheamh 2008

An tUasal John Gormley, T.D.
An tAire Comhshaoil, Oidhreacht
agus Rialtais Áitiúil
Teach an Chustaim
Baile Átha Cliath 1

A Aire, a chara,

Is mór an onóir dom é Tuarascáil agus Cuntais an Chiste Carbóin don tréimhse dar chríoch an 31 Nollaig 2007 a chur chugat.

Mise, le meas,

Michael J. Somers
Príomhfheidhmeannach

Clár na nÁbhar

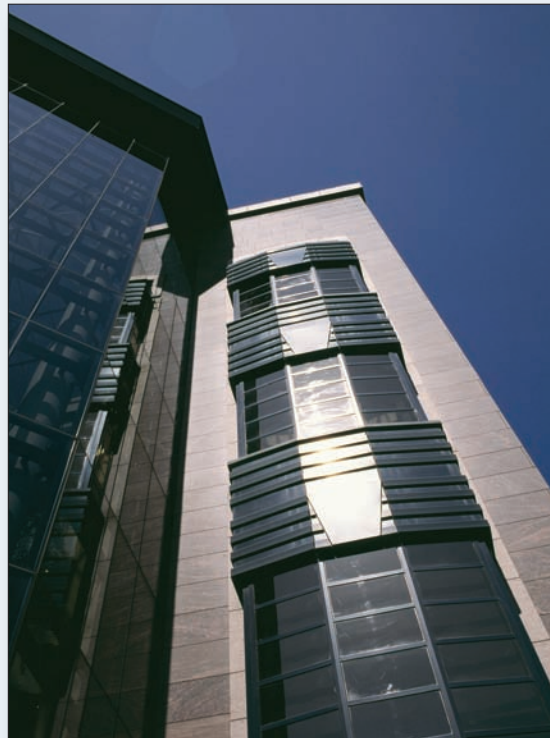
Creat Dlíthiúil	4
Cúlra Phrótacal Kyoto	5
Dualgais faoi Phrótacal Kyoto	6
An tAontas Eorpach agus Dualgais Kyoto	7
Astuithe Gás Ceaptha Teasa in Éirinn in 2006	9
Straitéis na hÉireann chun Prótacal Kyoto a Chomhlíonadh	10
Maoiniú le Creidmheas Carbóin a Cheannach	11
Meicníochtaí Solúbtha	11
Meicníochtaí Solúbtha	12
Ilfheistíochtaí na hÉireann	14
Aguisín 1	15
Aguisín 2	16
Gluais	18
Ráitis Airgeadais	21

Creat Dlíthiúil

Faoi théarmaí Phrótacal Kyoto tá gealltanas déanta ag Éirinn srian a chur ar mheán bliantúil astuithe gás ceaptha teasa sa tréimhse 2008-2012. Ní cheadófar ach leibhéal astuithe atá 13% ar a mhéid níos mó ná an leibhéal astuithe i 1990. Tá straitéis na hÉireann i leith na sprice seo leagtha amach sa *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide 2007-2012* arna fhoilsiú ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil. Mar chuid den straitéis seo tá ceannach creidmheas carbóin. Meastar go gcaithfidh an Rialtas creidmheas carbóin a cheannach mar chúiteamh ar 3.6 tonna astuithe a dhéanann Éire sa bhreis sa tréimhse 2008-2012. Bunaíodh Ciste Carbóin chun na críche seo faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 agus tarmligeadh bainistíocht an Chiste ar Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta agus tá an Ghníomhaireacht tarmligthe mar ghníomhaire ceannaigh chun an creidmheas carbóin a fháil. Déantar tagairt sa reachtaíocht do chreidmheas carbóin mar Aonaid Kyoto.

Deirtear in Alt 6 den Acht um an gCiste Carbóin 2007: *“A luaithe is féidir, ach tráth nach déanaí ná 6 mhí tar éis dheireadh gach bliana airgeadais de chuid na Gníomhaireachta, tabharfaidh an Ghníomhaireacht tuarascáil don Aire faoina gníomhaíochtaí i ndáil le comhlíonadh na bhfeidhmeanna atá tarmligthe di faoin Acht seo le linn na bliana lena mbaineann agus cuirfidh an tAire faoi deara cóipeanna den tuarascáil a leagan faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.”*

Is í seo an chéad tuarascáil don Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil faoin Acht, agus cuimsíonn sí an tréimhse dar chríoch an 31 Nollaig 2007.

Cúlra Phrótacal Kyoto

Tá an tionchar a bhíonn ag gníomhaíochtaí an chine daonna ar an gcomhshaol mar ábhar imní le tamall anuas. I 1988 bhunaigh na Náisiúin Aontaithe an **Painéal Idir-Rialtasach ar Athrú Aeráide (PIAA)** mar aon leis an **Eagraíocht Mheitéareolaíoch Dhomhanda (EMD)**. Dhá bhliain ina dhiaidh sin, dearbhaíodh sa Chéad Tuarascáil Measúnachta de chuid an PIAA an bunús eolaíochta a bhí leis an imní faoi athrú aeráide. Cuireadh leis sin i dtuarascálacha eile a foilsíodh ina dhiaidh sin, agus ba í an chonclúid a bhí leis an *gCeathrú Tuarascáil Measúnachta in 2007* ná nach bhfuil aon amhras ann go bhfuil an aeráid á téamh.

Mar fhreagairt ar an imní mhéadaitheach faoi aeráid an domhain, reáchtáil na Náisiúin Aontaithe roinnt comhdhálacha. Rinneadh céim chun tosaigh i Rio de Janeiro i 1992 nuair a comhaontaíodh **Coinbhinsiún Creata ar Athrú Aeráide**. Rinne 190 tír é a dhaingniú. Faoi gCoinbhinsiún, bhíodas ag tnúth gurbh iad na tíortha tionsclaithe a bheadh chun tosaigh agus astuithe gás ceaptha teasa á n-íslú go dtí na leibhéil a bhí ann i 1990.¹ Ní raibh na gealltanais a rinne na tíortha tionsclaithe ina gceangal dlí, áfach. Is amhlaidh gur laige a bhí ansin agus dá réir sin socraíodh ar chur leis an gcoinbhinsiún trí phrótacal ina mbeadh gealltanais níos déine chun astuithe a laghdú, gealltanais a bheadh ina gceangal dlí. Cuireadh tús le hidirbheartaíocht maidir leis an bprótacal i 1995, agus i 1997 glacadh leis an **bPrótacal i leith an Choinbhinsiún Creata ar Athrú Aeráide** ag Comhdháil na Náisiúin Aontaithe ar Athrú Aeráide i Kyoto na Seapáine. Clúdaítear an tréimhse 2008-2012 i bPrótacal Kyoto, mar is fearr aithne air. Cé gur éacht suntasach a bhí i **bPrótacal Kyoto**, tá idirbheartaíocht ar bun chun conradh níos cuimsithí a fhorbairt. Ag an gComhdháil Aeráide in Bali in 2007, comhaontaíodh na téarmaí chun conradh eile a phlé, agus tá rún ann é sin a chur i gcrích ag comhdháil i gCóbanhávan i mí na Nollag 2009.

Tá aontaithe ag an Aontas Eorpach cheana féin go gcuirfidh sé spriocanna déine i bhfeidhm don tréimhse i ndiaidh 2012 agus tá gealltanais aontaobhach déanta aige a chuid astuithe féin a laghdú 20% ar a laghad faoi 2020 i gcomparáid le leibhéil 1990. Ardófar sin go 30% má bhíonn comhaontú sásúil domhanda ann.

¹ Is í Dé-ocsaíd Charbóin (CO₂) an gás ceaptha teasa is coitianta agus tonna CO₂ an t-aonad coitianta tomhais. Déantar an Poitéinseal Téamh Domhanda (PTD) thar thréimhse 100 bliain a bhaineann le hastuithe de gháis eile ceaptha teasa a thomhas mar chóibhéis le dé-ocsaíd charbóin. Tá PTD de 1 ag CO₂ de réir sainmhíneithe. Tá liosta thíos den GWP do na príomhchineálacha gás:

	PTD--100
Dé-ocsaíd Charbóin (CO ₂)	1
Meatán (CH ₄)	21
Ocsaíd Nítríúil (N ₂ O)	310
Hidreafluoracarbóin (HFCs)	150 – 11,700
Sárfhuaracarbóin (PFCs)	6,500 – 9,200
Heicseafluaraid Sulfair (SF ₆)	23,900

Dualgais faoi Phrótacal Kyoto

Is é an ní is mó a sheasann amach faoi Phrótacal Kyoto, i gcomparáid leis an gCoinbhinsiún Creata a spreag astuithe gás an cheaptha teasa a laghdú, ná go bhfuil spriocanna éigeantacha ag an bPrótacal chun na hastuithe a laghdú sna geilleagair is mó ar domhan. Tugtar tíortha larscríbhinn B ar na tíortha tionsclaíocha agus na hiarthíortha Sóivéadacha atá ag athrú go geilleagar an mhargaidh.² Tá spriocanna idir laghdú 8 faoin gcéad ar an ardú 10 faoin gcéad ar astuithe 1990, chun astuithe a laghdú 5 faoin gcéad faoi leibhéal 1990. Is é tréimhse na spriocanna seo 2008 go 2012.

Spriocanna Astuithe Gás Ceaptha Teasa Kyoto

Tír	Sprioc 2008 – 2012 ag tagairt do leibhéal 1990
An Bhulgáir, Poblacht na Seice, An Eastóin, Laitvia, Lichtinstéin, An Liotuáin, Monacó, An Rómáin, An tSlóvaic, An tSlóivéin, An Eilvéis agus AE-15 ³ Stáit Aontaithe ⁴	-8%
Ceanada, An Ungáir, An tSeapáin agus an Pholainn	-6%
An Chróit	-5%
An Nua-Sheáilainn, Cónaidhm na Rúise agus An Úcráin	0
An Iorua	+1%
An Astráil	+8%
An Íoslainn	+10%

² Is iad tíortha larscríbhinn B na tíortha atá liostaithe in larscríbhinn B de Phrótacal Kyoto agus na 39 tír le srianta astuithe nó gealltanais laghdaithe. Tá trasnail áirithe i gceist, áfach, mar gur sinitheoir an tAontas Eorpach (AE-15) féin, agus go bhfuil na 15 tír a bhí ina mBallstáit san AE ag an am, Éire ina measc, liostaithe chomh maith. Eolas breise le fáil in Aguisín 1.

³ Chinn an tAE-15 sochar a bhaint as an scéim faoi Phrótacal Kyoto ar a tugadh “bubble” i gcás go mbiann spriocanna aonair ag tíortha a chuirtear le chéile chun sprioc amháin a thabhairt do ghrúpa tíortha (Airteagal 4).

⁴ Níor dhaingnigh na Stáit Aontaithe Prótacal Kyoto. Níl aon fheidhm leis an sprioc, dá bhrí sin.

An tAontas Eorpach agus Dualgais Kyoto

Tá comhaontú inmheánach ag an AE-15 chun an t-ualach a roinnt agus an sprioc astuithe a laghdú 8 faoin gcéad a bhaint amach trí na spriocanna éagsúla a roinnt ar na Ballstáit. Is é sprioc na hÉireann gan dul thar astuithe 13 faoin gcéad thar leibhéal 1990. Is iad seo a leanas AE-15:

Tír	Sprioc 2008 _ 2012*
	%
An Ostair	-13
An Bheilg	-7.5
An Danmhairg	-21
An Fhionlainn	0
An Fhrainc	0
An Ghearmáin	-21
An Ghréig	25
Éire	13
An Iodáil	-6.5
Lucsamburg	-28
An Ísiltír	-6
An Phortaingéil	27
An Spáinn	15
An tSualainn	4
An Ríocht Aontaithe	-12.5
Sprioc Kyoto AE	-8

*Is iad na hathruithe céatadán a thaispeántar ná leibhéal 1990

Chinn AE-15, mar chuid lárnach dá bheartas aeráide, gur chóir scéim “cap and trade” a bhunú don Eoraip ar fad i leith údar an truaillithe – **Scéim Trádála Astuithe an Aontais Eorpaigh (EU ETS)**. Faoin scéim, rialaítear astuithe carbóin thart ar 12,000 suiteáil san AE. Glacann breis agus 100 suiteáil páirt sa scéim in Éirinn.

Is í an scéim seo an scéim trádála astuithe ilnáisiúnta is mó ar domhan. Cuireann sí teorainn leis na hastuithe ó suiteálacha ar leith. Tugtar liúntais do na suiteálacha – **Liúntais an Aontais Eorpaigh (EUAs)** – a cheadaíonn dóibh astuithe go leibhéal áirithe a scaoileadh amach. Má scaoileann na suiteálacha le hastuithe os cionn a liúntais caithfidh siad creidmheasanna a cheannach. Féadfaidh siad siúd nach n-úsáideann a liúntas ar fad an fuilleach a dhíol. Don tréimhse 2008–2012, roinntear na liúntais de réir tíre ag brath ar Phlean Náisiúnta Leithdháilte na tíre.

Tá deis theoranta i Scéim Trádála Astuithe an AE creidmheasanna a cheannach taobh amuigh den scéim chun dualgais Kyoto a chomhlíonadh. Tagann na creidmheasanna seo ó Mheicníochtaí Solúbtha Phrótaicil Kyoto – féach leathanach 11 agus ina dhiaidh. Is é an aidhm dualgas a chur ar chomhaltáí na scéime a n-astuithe a laghdú, socraíonn margadh an EUA an praghas is éifeachtaí chun é seo a dhéanamh.

Astuithe an AE

EARNÁIL INTRÁDÁLA

Scéim Trádála Astuithe an AE

46% d’astuithe CO₂ an AE

- suiteálacha dócháin > aschur 20MW
- iarann agus cruach
- scaglann ola
- suimint, aol, gloine, criadóireacht
- laíon / páipéar

EARNÁIL NEAMH-THRÁDÁLA

54% d’astuithe CO₂ an AE

- Cónaitheach
- Córais iompair
- Talmhaíocht
- etc

Astuithe Gás Ceaptha Teasa in Éirinn in 2006

B'ionann astuithe gáis an cheaptha teasa in 2006 agus 69.76 milliún tona dé-ocsaíd charbóin, sin laghdú 0.8 faoin gcéad ar astuithe 2005. Bhí astuithe 2006 25.5 faoin gcéad níos airde ná leibhéal 1990. Is é gealltanais na hÉireann faoi phrótacal Kyoto astuithe a choinneáil ag leibhéal 13 faoin gcéad ar a mhéid os cionn leibhéal 1990 sa tréimhse 2008–2012.

Foinsí astuithe gáis an cheaptha teasa in Éirinn in 2006

Talmhaíocht	27.7%
Fuinneamh	22.3%
Iompar	19.7%
Tionscal agus Tráchtáil	17.2%
Cónaitheach	10.5%
Dramhaíl	2.6%
Iomlán	100%

Straitéis na hÉireann chun Prótacal Kyoto a Chomhlíonadh

Tá straitéis na hÉireann chun sprioc Kyoto astuithe ceaptha teasa a laghdú leagtha amach sa *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide 2007–2012*, a foilsíodh in Aibreán 2007.⁵

Is é sprioc na hÉireann faoi Phrótacal Kyoto na hastuithe bliantúla a laghdú idir 2008–2012 go 13 faoin gcéad os cionn 55.60 milliún tona CO₂.⁶ Dá réir sin, is é teorainn na hÉireann don tréimhse 2008–2012 ná 314.180 milliún tona, nó 62.836 milliún tona ar an meán sa bhliain. Meastar mar gheall ar thomhais a tógadh cheana go laghdófar astuithe 8 milliún tona sa bhliain. Mar sin féin, gan beartais ná na bearta breise i bhfeidhm, meastar go sáróidh Éire a hoibleagáidí faoi Kyoto le 8.4 milliún tona astuithe gach bliain. Leis na bearta laghdaithe a dhéanfaidh na suiteálacha faoi Scéim Trádála Astuithe an AE ceaptar go laghdófar astuithe 0.9 milliún tona sa bhliain, agus go laghdóidh bearta in earnáil neamh-thrádála an gheilleagair na hastuithe bliantúla 1.9 milliún tona. Leis an 5.6 milliún tona astuithe bliantúla sa bhreis ar sprioc Kyoto ceannóidh comhaltaí Éireannacha Scéim Trádála Astuithe an AE creidmheasanna nó liúntais (nó laghduithe eile) do 2.0 milliún tona astuithe bliantúla agus ceannóidh an Stát creidmheas 3.6 milliún tona thar ceann na n-earnálacha neamh-thrádála den gheilleagar.

Léiríonn an tábla seo a leanas bearta breise chun sprioc Kyoto na hÉireann a bhaint amach.⁷

	Ar an meán sa bhliain 2008 – 2012 (Milliún Tona CO ₂)
Sprioc Kyoto	62.8
Astuithe Gás Ceaptha Teasa a mheastar i ndiaidh na mbeart atá déanta cheana féin.	71.2
Achar go Sprioc Kyoto	8.4
Bearta breise chun Sprioc Kyoto a bhaint amach	
(1) Laghdú astuithe ag:	
(a) Rannpháirtithe Scéim Trádála Astuithe an AE	0.9
(b) Earnáil Neamh-Thrádála an gheilleagair	1.9
(2) Liúntais agus creidmheasanna á gceannach ag:	
(a) Rannpháirtithe Scéim Trádála Astuithe an AE	2.0
(b) An Rialtas	3.6
Iomlán	8.4

Ainmníodh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta mar ghníomhaireacht ceannacháin an Stáit chun creidmheasanna a cheannach do 3.6 milliún tona astuithe ceaptha gáis ar an meán do gach bliain den tréimhse 2008–2012 faoi Mheicníochtaí Solúbtha Phrótacal Kyoto.⁸ Creidmheasanna do 18 milliún tona a theastaíonn ar an iomlán.

5 Tá an tuarascáil iomlán a d'fhoilsigh an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil le fáil ar <http://www.environ.ie/en/Environment/Atmosphere/ClimateChange/NationalClimateChangeStrategy>

6 Tá meastacháin na hÉireann bunaithe ar shuim na n-astuithe ó dhé-ocsaíd charbóin, meatáin agus ocsaíd nítriúil i 1990 agus gás fluarín i 1995 (Foinse: An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Preasráiteas an 15 Eanáir 2008).

7 Foinse: *Plean Náisiúnta Leithdháilte d'Éirinn i dtaca le Trádáil Astuithe 2008-2012*, An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 4 Márta 2008.

8 Féach larscríbhinn 3 den *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide 2007-2012* in Aguisín 2

Maoiniú le Creidmheas Carbóin a Cheannach

Maoinítear creidmheasanna carbóin ón gCiste Láir go dtí an Ciste Carbóin. Déantar foráil i Vóta bliantúil na Roinne Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil an Ciste Láir a aisíoc.

Sa *Phlean Forbartha Náisiúnta 2007–2013* gheall an Rialtas 270 milliún chun creidmheasanna carbóin a cheannach sa tréimhse 2008–2012. Sin sa bhreis ar infheistíocht 20 milliún in 2006.

Meicníochtaí Solúbtha

Cuid lárnach de Phrótacal Kyoto na Meicníochtaí Solúbtha mar gheall go bhfuil an buntáiste céanna don chomhshaoil ag laghdú astuithe is cuma cén chaoi a laghdaítear iad. Féadfaidh tíortha a gcuid spriocanna a bhaint amach, dá bhrí sin, trí íoc as astuithe carbóin a laghdú i dtíortha eile. Leis na meicníochtaí feictear deiseanna leis an gcostas is ísle chun astuithe a laghdú agus an sprioc a bhaint amach ar an mbealach is éifeachtaí. Tugann siad an teicneolaíocht is nuáí chun tíortha i mbéal forbartha chomh maith. Is iad na Meicníochtaí Solúbtha:

- 1 **Meicníocht Forbairt Ghlan**, trínar féidir creidmheasanna a fháil ó urraíocht a thabhairt do thionscadail a laghdaíonn astuithe i dtíortha i mbéal forbartha agus na creidmheasanna sin a úsáid chun oibleagáidí Kyoto an urraitheora a laghdú ina dtír féin. **Laghdú Deimhnithe Astuithe** iad na creidmheasanna seo;
- 2 an **Meicníocht Cur-i-ngníomh Comhoibrithe** – cuireann tír larscríbhinn B tionscadal i ngníomh i dtír eile larscríbhinn B.⁹ **Aonaid Laghdú Astuithe** iad na creidmheasanna seo; agus
- 3 **Trádáil Idirnáisiúnta Astuithe** – féadfaidh tíortha creidmheasanna carbóin a cheannach ó tíortha eile a bhfuil a n-astuithe faoi sprioc an Phrótacail. Is **Aonad Méid Sannta (AAU)** an t-aonad intrádála. AAU na haonaid a thugtar do gach Rialtas faoi Phrótacal Kyoto a léiríonn na hastuithe iomlána atá ceadaithe do thír. Is liúntais astuithe **Liúntais an Aontais Eorpaigh** a thugtar do shuiteálacha atá páirteach i Scéim Trádála Astuithe an AE agus atá mar chuid de AAU tíortha an AE-15.

Is ionann CER, ERU agus AAU agus tona amháin astuithe dé-ocsaíd charbóin agus d'fhéadfaí iad a thabhairt ar ais chun oibleagáidí Phrótacal Kyoto a chomhlíonadh. Tagraítear dóibh seo ar fad mar **Aonaid Kyoto** san Acht um an gCiste Carbóin 2007.

Bhí inní go bhféadfadh tíortha tionsclaíocha na Meicníochtaí Solúbtha a úsáid chun go bhféadfaidís a mbealach a cheannach agus an domhan a thruailliú. Rinneadh **Comhaontú Marrakesh** in 2001 áit ar leagadh síos rialacha maidir le Prótacal Kyoto. Faoi na rialacha seo, úsáidfean na Meicníochtaí Solúbtha chun cur le hiarrachtaí na tíre féin na hastuithe a laghdú. Ní fhéadfaidh tíortha na meicníochtaí a úsáid ach nuair a shásóidh a bpleananna náisiúnta chun sprioc Kyoto a bhaint amach agus cur-i-bhfeidhm na bpleananna sin **Coiste Comhlíonta Phrótacal Kyoto**.¹⁰

Léiríodh inní chomh maith faoin gcaoi a bhféadfaí a chinntiú go raibh na tionscadail éagsúla ag laghdú astuithe. Bunaíodh comhlachtaí NA chun a chinntiú go raibh aonaid a cruthaíodh faoi na Meicníochtaí Solúbtha ag léiriú go raibh astuithe á laghdú agus nach mbeidís ann murach na tionscadail. Mar shampla, bainistíonn Bord Feidhmiúcháin CDM an **Mheicníocht Forbairt Ghlan (CDM)**. Caithfidh Bord Feidhmiúcháin CDM gach tionscadal agus a mhodheolaíocht chun laghdú astuithe a mheasúnú a cheadú. Déantar tionscadail a mhaoirsiú ar feadh an achair agus déanann Bord Feidhmiúcháin CDM na laghduithe deiridh a dheimhniú. Ní úsáidtear aonaid laghduithe astuithe chun críocha riachtanais Phrótacal Kyoto a chomhlíonadh ach nuair a eisiúnn Bord Feidhmiúcháin CDM teastais de na haonaid sin. Maoirsiúnn **Coiste Maoirseachta an Chur-i-nGníomh Comhoibrithe** na haonaid a ghintear faoin meicníocht sin.

⁹ Féach Fonóta 2 agus Aguisín 1 chun sonraí a fháil faoi tíortha larscríbhinn B.

¹⁰ Féach http://unfccc.int/kyoto_protocol/compliance/items/2875.php chun eolas breise agus samplaí a fháil.

An Margadh in Aonaid Mheicníochtaí Solúbtha

Is í an Mheicníocht Sholúbtha is fearr an margadh CDM – ceadáíodh an 1000ú tionscadal in Aibreán 2008. Níl ach dhá thionscadal JI cláraithe agus níl aon aonad deimhnithe eisithe faoin Meicníocht JI. Mar thoradh ar líon na dtionscadal CDM, tá sé níos soiléire na meicníochtaí agus na nósanna imeachta a theastaíonn chun CER a eisiúint. Dhiúltaigh Bord Feidhmiúcháin CDM aon CER a eisiúint má mheas sé nach raibh an plean monatóireachta ag teacht leis an modheolaíocht cheadaithe.¹¹

Leis an 1,000 tionscadal cheadaithe i 49 tír tá 135 milliún CER déanta go dáta agus leis an meicníocht ceaptar go ndéanfar breis agus 2.7 billiún CER in 2008–2012, an chéad tréimhse de Phrótacal Kyoto.¹²

Mar a léiríonn an dá chairt thall, cé go bhfuil go leor tionscadal CDM sna tíortha, tá na tionscadail mhóra sa tSín den chuid is mó. Is sa tSín, dá réir sin, is mó atá CER le fáil.¹³

Is féidir CER a fháil ach infheistiú go díreach i dtionscadail, nó i gcistí a infheistíonn i dtionscadail, nó trí CER a cheannach atá eisithe agus deimhnithe ag Bord Feidhmiúcháin CDM. Má infheistítear i dtionscadal luath go maith tá an riosca ann nach gceadófaí an tionscadal nó nach mbeadh an oiread aonad deimhnithe ón tionscadal agus a bheifí ag súil leis. Chun na rioscaí seo a laghdú, d'infheistigh Éire i dtrí chiste a úsáideann saineolas an Bhainc Dhomhanda agus an Banc Eorpach um Athfhoirgníocht agus Forbairt (EBRD) chun infheistiú i roinnt tionscadal.

Bac mór amháin a chuir isteach ar mhargadh CER an gá atá le **Taifead Idirbheartaíochta Idirnáisiúnta (ITL)** a líonadh. Tá clár ag gach tír agus taifeadtar úinéirí na gcreidmheasanna carbóin air.¹⁴ Is ar líon na gcreidmheasanna carbóin ar chlár na hÉireann a bhraithfidh a hoibleagáidí faoi Phrótacal Kyoto a chomhlíonadh nó gan a chomhlíonadh. Níl an ITL, a aistríonn creidmheasanna carbóin ó chlár go clár ag feidhmiú san AE go fóill mar sin ní féidir creidmheasanna carbóin a chlárú ar na cláir náisiúnta go fóill. Táthar ag súil go mbeidh an ITL ag oibriú faoi fhómhar na bliana 2008 agus cuirfidh sé sin go mór leis an margadh. Tá drogall ar rannpháirtithe áirithe creidmheasanna a cheannach agus gan an mheicníocht chuí a bheith ag oibriú.

Ba chóir go leanfadh na creidmheasanna carbóin ar aghaidh i leachtacht agus doimhneacht sa bhliain amach romhainn de réir mar a cheadófar aonaid agus mar a réiteofar ceist an ITL. Chomh maith leis sin, breathnóidh rannpháirtithe ar an tréimhse i ndiaidh 2012 agus na spriocanna le carbón a laghdú sa tréimhse sin. Ó tharla go bhféadfaí na creidmheasanna breise carbóin a thabhairt ar aghaidh ón tréimhse 2008-2012 go dtí an tréimhse i ndiaidh 2012, beidh tionchar nach beag ag spriocanna 2013-2020 ar phraghsanna carbóin.

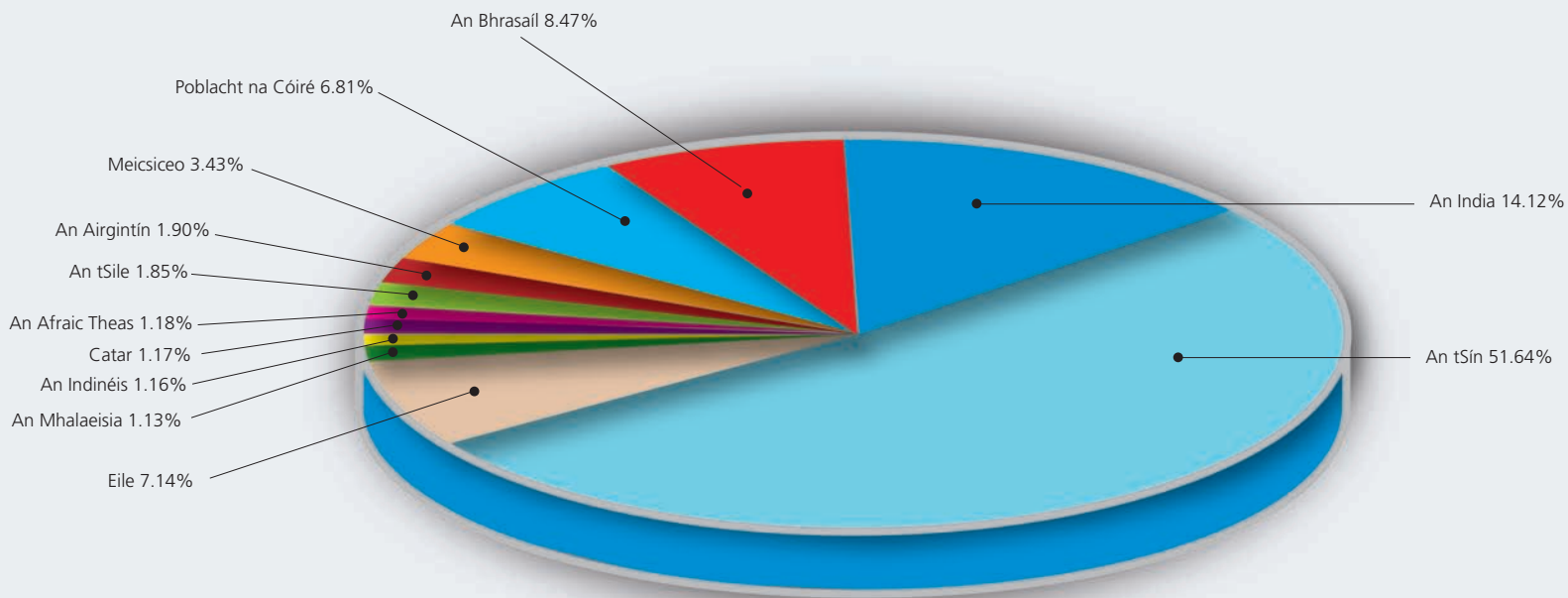
¹¹ Féach láithreán na NA <http://cdm.unfccc.int/Issuance/index.html> chun sonraí breise a fháil

¹² Foinsé: Coinbhinsiún Créata na NA um Athrú Aeráide – Rúnaíocht, 14 Aibreán 2008

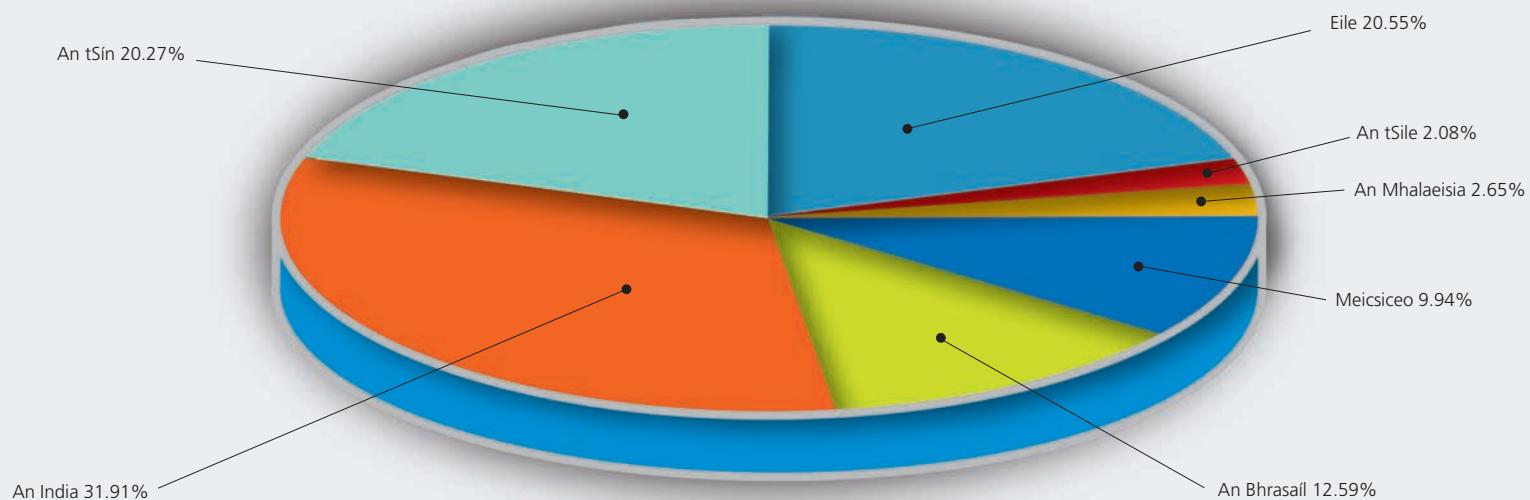
¹³ Tugann an léarscáil idirghníomhach ar láithreán CDM na NA eolas faoi shuíomh agus cur síos ar thionscadail CDM. Féach <http://cdm.unfccc.int/Projects/MapApp/index.html>

¹⁴ Tá an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil ainmnithe mar riarthóir náisiúnta chlár na hÉireann.

Dáileadh CER bliantúil ar an meán ó thionscadail chláráithe de réir tíre

Dáileadh na dtionscadal cláráithe CDM de réir tíre

Infheistíochtaí na hÉireann

Go dtí seo, tá infheistíocht déanta ag an Rialtas i dtír chiste a infheistíonn i dtionscadail chun astuithe carbóin a laghdú. Ba é an chéad infheistíocht a rinneadh i Nollaig 2006 ná 20 milliún¹⁵ a infheistiú i **gCiste Iltaobhach Creidmheas Carbóin (MCCF)**¹⁶ an Bhainc Eorpaigh um Athfhoirgníocht agus Forbairt (EBRD). Gealladh €10 milliún breise agus \$12.88 milliún breise (thart €8.8 milliún) do **Chiste Carbóin an Bhainc Dhomhanda** don Eoraip agus do **Chiste Bithcharbóin an Bhainc Dhomhanda**.

Bhunaigh an EBRD an Ciste Iltaobhach Creidmheas Carbóin i gcomhar leis an mBanc Infheistíochta Eorpach (EIB) i mí na Bealtaine 2006. Is é aidhm an chiste “tionscadail a spárálann fuinneamh sna tíortha EBRD a chur chun cinn agus ag am céanna cabhrú leis na tíortha sin agus na cuideachtaí corparáideacha a cheannaíonn creidmheasanna carbóin chun a spriocanna laghdú astuithe a bhaint amach”.¹⁷ Tá na tionscadail le fáil sna 27 tír EBRD i lár agus in oirthear na hEorpa agus Comhlathas na Stát neamhspleách.¹⁸ Tá an €20 milliún a gealladh íoctha leis an EBRD.

Tá an Ciste Carbóin don Eoraip á bhainistiú ag an mBanc Dhomhanda i gcomhar leis an EIB, agus seoladh é i Márta 2007. Tá an ciste dírithe ar infheistíochtaí o Bhallstáit an AE. Ceannaíonn an ciste creidmheasanna laghdú gáis an cheaptha teasa thar ceann rannpháirtithe le saineolas agus taithí an Bhainc Dhomhanda agus tionscadail mhóra an EIB i dtíortha i mbéal forbartha. Is iad na cúig rannpháirtí sa chiste Éire, Lucsamburg, An Phortaingéil, Réigiún Pléimeannach na Beilge agus Stakraft Carbon Invest AS (An Iorua). Ón €10 milliún atá geallta don Chiste seo, tá €2.2 milliún íoctha sa tréimhse dar chríoch an 31 Nollaig 2007.

Ciste de chuid an Bhainc Dhomhanda an Ciste Bithcharbóin a bhfuil sé mar aidhm leis astuithe a laghdú agus bithéagsúlacht, caomhnú agus laghdú bochtaineachta a chur chun cinn. Is iad aidhmeanna an Chiste:

- (a) acmhainní a thabhairt do tionscadail
 - (i) a laghdóidh astuithe; agus
 - (ii) a léireoidh an chaoi a bhféadfadh úsáid talún agus gníomhaíochtaí foraoise buntáistí breise a chruthú a d'fhéadfadh forbairt inmharthana a thomhas, a scrúdú, a dheimhniú agus a fheabhsú sna tíortha óstacha;
- (b) iarracht a dhéanamh cothromaíocht a fháil idir rannpháirtithe agus na tíortha óstacha ó thaobh buntáistí, lena n-áirítear laghdú astuithe mar gheall ar na tionscadail; agus
- (c) an t-eolas ó fhorbairt an Chiste agus cur-i-bhfeidhm na dtionscadal a scaipeadh go forleathan.

Tá tionscadail ar siúl sa tSín, san India, i bPoblacht na Círgise, sa Mholdóiv agus i bPoblacht Phanama. Infheisteoidh Éire \$12.88 milliún sa dara cuid den Chiste Bithcharbóin a thosaigh i Márta 2007 agus ina bhfuil caipiteal iomlán \$38.1 milliún. Íocadh le cois \$1.5 milliún de seo in 2007.

¹⁵ Tharla sé seo sular bunaíodh an Ciste Carbóin faoi Acht um an gCiste Carbóin 2007.

¹⁶ Tá an Banc Infheistíochta Eorpach i gcomhpháirt leis an EBRD ag bainistiú an MCCF; Níl comhaontú ag Éirinn ach leis an EBRD.

¹⁷ Ráiteas de chuid Uachtarán an EBRD Jean Lemierre ag seoladh an Chiste, 22 Bealtaine 2006.

¹⁸ Is é Comhlathas na Stát Neamhspleách an eagraíocht idirnáisiúnta ina bhfuil an t-aon phoblacht Sóivéadach déag: An Airméin, An Asarbaiseáin, An Bhealarúis, An tSeoirsia, An Chasacstáin, An Chirgeastáin, An Mholdóiv, An Rúis, An Táidsceastáin, An Úcráin agus An Éisbéiceastáin.

Aguisín 1

Tíortha Phrótacal Kyoto in Iarscríbhinn B

Páirtí

Gealltanais srian a chur le hastuithe measta nó
laghdú astuithe, mar chéata

An Astráil	108
An Ostair+	92
An Bheilg+	92
An Bhulgáir*	92
Ceanada	94
An Chróit*	95
Poblacht na Seice*	92
An Danmhairg+	92
An Eastóin*	92
An tAontas Eorpach (AE-15)	92
An Fhionlainn+	92
An Fhrainc+	92
An Ghearmáin+	92
An Ghréig+	92
An Ungáir*	94
An Íoslainn	110
Éire+	92
An Iodáil+	92
An tSeapáin	94
An Laitvia*	92
Lichtinstéin	92
An Liotuáin*	92
Lucsamburg+	92
Monacó	92
An Ísiltír+	92
An Nua-Shéalainn	100
An Iorua	101
An Pholainn*	94
An Phortaingéil+	92
An Rómáin*	92
Cónaidhm na Rúise*	100
An tSlóvaic*	92
An tSlóivéin*	92
An Spáinn+	92
An tSualainn+	92
An Eilvéis	92
An Úcráin*	100
An Ríocht Aontaithe+	92
Stáit Aontaithe Mheiriceá (ní thagann i gceist)	93

* Iarthíortha Sóivéadacha, den chuid is mó, atá ag athrú go geilleagar margaidh
+ Féach leathanach 7 chun sonraí a fháil faoin gcomhaontú atá idir tíortha AE-15 an t-ualach a roinnt.

Aguisín 2

Iarscríbhinn 3 den *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide 2007- 2012*: Foilsithe ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil (Aibreán 2007)

IARSCRÍBHINN 3 _ BEARTAS NÁISIÚNTA CHUN GO GCEANNÓIDH AN STÁT AONAID KYOTO

CREAT NÁISIÚNTA BEARTAIS CHUN GO GCEANNÓIDH AN STÁT AONAID KYOTO CHUN PRÓTACAL KYOTO A CHOMHLÍONADH SA TRÉIMHSE 2008-2012

Réamhrá

De réir na cáipéise tá cosruite institiúideacha agus comhthéacs beartais in Éirinn agus ceannófar dóthain Aonaid Kyoto¹⁹ chun sprioc Phrótacal Kyoto a bhaint amach sa tréimhse 2008-2012.

Cúlra

Chun críocha Phrótacal Kyoto, tá sé geallta ag Éirinn astuithe bliantúla don tréimhse 2008-2012 a choinneáil ag 13% os cionn leibhéal 1990.

Féadfaidh páirtithe Phrótacal Kyoto a spriocanna aonair a bhaint amach ina dtíortha féin nó trí mheicníochtaí solúbtha a úsáid sa Phrótacal. Faoi bPrótacal caithfear na meicníochtaí solúbtha a úsáid sa bhreis ar ghníomhaíochtaí sa tír féin.

Cuireann an *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide 2007-2012* an creat náisiúnta beartais ar fáil chun astuithe a laghdú agus a chinntiú go mbainfidh Éire a sprioc faoi Phrótacal Kyoto amach.

Chinn an Rialtas meicníochtaí solúbtha Phrótacal Kyoto a úsáid chun 3.607 milliún Aonad Kyoto a cheannach do gach bliain sa tréimhse 2008-2012. Déanfar an méid seo a athbhreithniú má mheastar gur gá amach anseo nó aon tionchar a bheadh ag bearta breise chun astuithe a laghdú.

Meicníochtaí Solúbtha Phrótacal Kyoto

Cuid lárnach de Phrótacal Kyoto na trí Mheicníocht Sholúbtha a tugadh isteach chun na costais a ísliú a bhainfeadh le hastuithe a laghdú ar na Páirtithe a raibh spriocanna le baint amach acu.

Déantar cur síos thíos ar na meicníochtaí seo – Cur-i-ngíomh comhoibrithe, Forbairt Ghlan agus Trádáil Astuithe Idirnáisiúnta. Faoi na meicníochtaí seo féadfaidh Páirtithe Aonaid Kyoto a cheannach ó Pháirtithe eile nó infheistiú i ndeiseanna costéifeachtacha chun astuithe a laghdú nó forlámhú sna tionscadail i dtíortha eile a mhéadú. Cé nach é an costas céanna a

bhaineann le hastuithe a laghdú in aon tionscadal ná in aon tír beidh an éifeacht chéanna ag astuithe laghdaithe ar an atmaisféar is cuma cá dtarlaíonn sé.

Faoi nCur-i-ngíomh Comhoibrithe (JI): faoi Airteagal 6 den Phrótacal, féadfaidh Páirtithe tionscadail a chur i bhfeidhm a laghdaíonn astuithe do Pháirtithe eile, ach creidmheas a fháil air. Féadfaidh na Páirtithe ansin na creidmheasanna sin a úsáid chun a spriocanna féin a chomhlíonadh. Is é an t-aonad intrádála faoin meicníocht JI an tAonad Laghdú Astuithe (ERU).

Faoi Meicníocht Forbairt Ghlan (CDM); faoi Airteagal 12 den Phrótacal, féadfaidh Páirtithe páirt a ghlacadh i dtionscadail a laghdaíonn astuithe nó cur le forlámhú sna Páirtithe nach bhfuil spriocanna acu faoi bPrótacal. Tá an mheicníocht dírithe den chuid is mó ar thíortha i mbéal forbartha chun cabhrú leo forbairt inmharthana a dhéanamh trí theicneolaíocht ghlan éifeachtach mar shampla. Féadfaidh an Páirtí creidmheasanna ón meicníocht CDM a úsáid chun spriocanna a bhaint amach. Is é an t-aonad intrádála faoin meicníocht CDM an Laghdú Deimhnithe Astuithe (CER).

Leis an Trádáil Astuithe Idirnáisiúnta: faoi Airteagal 17 de Phrótacal Kyoto,²⁰ féadfaidh Páirtithe a bhfuil spriocanna le baint amach acu faoi bPrótacal Aonaid Kyoto a fháil ó na Páirtithe sin a bhfuil a spriocanna faoi bPrótacal sáraithe acu. Is Aonad Méid Sannta (AAU) an t-aonad intrádála faoi thrádáil astuithe..

Pointe Náisiúnta Fócais do JI agus Údarás Náisiúnta do CDM

Riachtanas amháin do Pháirtithe i bPrótacal Kyoto Pointe Fócais agus Údarás Náisiúnta a ainmniú do na meicníochtaí JI agus CDM. Faoi na Rialacháin um Shásraí Solúbtha Phrótacal Kyoto 2006 (I.R. 244 de 2006), tá an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil ceaptha ag an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil mar Phointe Fócais agus mar Údarás Náisiúnta in Éirinn. Is é ról na Gníomhaireachta rannpháirtíocht aonáin phríobháideacha nó phoiblí sna gníomhaíochtaí JI nó CDM a cheadú. Foilseoidh an Gníomhaireacht treoirínte do na nósanna imeachta ionas go bhféadfaidh aonáin na hÉireann páirt a ghlacadh i dtionscadail JI agus CDM. Is ag an nGníomhaireacht a bheas an cinneadh deiridh maidir le tograí aonair páirt a ghlacadh sna tionscadail JI nó CDM. Caithfear cead a fháil chomh maith páirt a ghlacadh sa tionscadal sa tír óstach.

19 Creidmheas nó liúntas, cothrom le tona amháin dé-ocsaíd charbóin, eisithe de bhun Phrótacal Kyoto agus na cinntí a dhéanfar de bhun Choinbhinsiún Creata na Náisiún Aontaithe um Athrú Aeráide agus an Prótacal. Is ionann creidmheas agus tona dé-ocsaíd charbóin am éigin amach anseo.

20 Ní mar a chéile trádáil astuithe faoi Airteagal 17 de Phrótacal Kyoto agus Scéim Trádála Astuithe an AE. Féadfar creidmheasanna ón JI nó CDM a úsáid sa Scéim, áfach, chun a n-oibleagáidí a chomhlíonadh go pointe áirithe, a shonrófar sa Phlean Náisiúnta Leithdháilte do gach Ballstát

Clár a bhunú faoi Phrótacal Kyoto

Faoi réir chinntí na bPáirtithe i bPrótacal Kyoto, féadfar clár náisiúnta a bhunú faoi Rialachán 2006 (I.R. 244 de 2006) agus an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil a ainmniú mar riarthóir ar an gclár náisiúnta. Is é aidhm an chláir náisiúnta a chinntiú go gcoinnítear cuntas cruinn ar na hAonaid Kyoto a eisítear, a choinnítear, a aistrítear, a cheannaítear, a chuirtear ar ceal nó ar scor.

Gníomhaireacht Náisiúnta Ceannacháin

Ainmníodh Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (NTMA) mar ghníomhaireacht ceannacháin an Stáit agus déanfaidh sé Aonaid Kyoto a cheannach thar ceann an Rialtais. Bunaíodh Ciste Carbóin chuige seo.

Tá stádas reachtúil ag ról na Ghníomhaireachta mar ghníomhaireacht ceannacháin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007. Forálann an tAcht go ndéanfaidh an Ghníomhaireacht ceannacháin na feidhmeanna ar fad a bhaineann le Ciste Carbóin a bhainistiú, lena n-áirítear cuntais ar chaiteachas ag tabhairt airde ar nósanna imeachta poiblí airgeadais, faoi réir threoirínte/threoir an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil.

Ceannach Aonaid Kyoto a Mhaoiniú

Maoineoidh an Ciste Láir an Ciste Carbóin a bunaíodh faoi Acht 2007 chun Aonaid Kyoto a cheannach. Sa phróiseas bliantúil meastacháin, déanfar foráil do Vóta na Roinne Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil an Ciste Láir a aisíoc.

Tá €270 milliún geallta ag an Rialtas le hinfheistiú i meicníochtaí solúbtha faoi bPlean Forbartha Náisiúnta 2007-2013. Sin sa bhreis ar infheistiocht €20 milliún in 2006.

Creat do Cheannach Aonaid Kyoto

Ceannóidh Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta Aonaid Kyoto thar ceann an Stáit. Ceannófar gach aonad de réir na gcuspóirí seo a leanas:

- go gcuirfidh siad le cuspóirí Choinbhinsiún Creata na Náisiún Aontaithe um Athrú Aeráide, i.e. an méid gás ceaptha teasa san atmaisféar a choinneáil ag leibhéal nach bhfuil contúirteach lei
- go gcoinnítear an riosca íseal, go háirithe maidir le creidmheasanna a shaothrú in am; agus
- go léiríonn siad luach maith ar airgead.

Féadfaidh an Ghníomhaireacht na meicníochtaí seo a leanas a úsáid chun Aonaid Kyoto a cheannach:

- Aonaid Kyoto a cheannach go díreach ó pháirtithe eile larscríbhinn B Phrótacal Kyoto;
- infheistiocht dhíreach i dtionscadail meicníochtaí forbairt ghlan agus cur-i-ngníomh comhoibríthe;
- infheistiocht i gcistí bainistithe; agus
- Aonaid Kyoto a cheannach go díreach ar an margadh;

nó roinnt díobh seo nó iad ar fad chomh fada agus go gcinnteofar, de réir chinntí Pháirtithe Phrótacal Kyoto:

- go bhféadfaidh an Stát aon fhuilleach in Aonaid Kyoto ag deireadh na tréimhse 2008-2012 a chur sa bhanc agus a úsáid i dtréimhse eile de Phrótacal Kyoto nó i gconradh eile; agus
- Ní úsáideann Éire aonaid laghdú astuithe ná laghdú deimhnithe astuithe ó shaoráidí núicléacha, chun gealltanais Phrótacal Kyoto a bhaint amach.

Féadfaidh an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, ag tabhairt airde ar na cuspóirí thuas, comhaontuithe a dhéanamh chun Aonaid Kyoto a cheannach de bhun Airteagal 17 den Phrótacal. Féadfaidh an tAire a ordú do Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta Aonaid Kyoto a cheannach má bhíonn siad ar fáil faoi na comhaontuithe sin.

Faoi réir ordú eile an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, féadfaidh an Ghníomhaireacht Aonaid Kyoto a dhíol más gá chun Prótacal Kyoto a chomhlíonadh ar an gcostas a léirítear faoi Airteagal 7, mír 4 den Phrótacal.

Clárófar na hAonaid Kyoto a cheannóidh Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta sa chlár náisiúnta atá á bhainistiú ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. Coinneoidh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil cuntas ar na hAonaid Kyoto a chuirtear sa chlár chun a chinntiú go gcomhlíonfaidh Éire Prótacal Kyoto.

Is ionann an creat beartais seo agus an chéad ordú ón Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil do Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta.

Aibreán 2007.

Gluais

AAUs	SFéach Aonaid Méid Sannta
Breisiúlacht	Coincheap tábhachtach faoi Phrótacal Kyoto. Ní eiseofar aonaid dheimhnithe ach ó JI agus CDM sa chás go mbeidh laghdú astuithe “sa bhreis ar an méid a bheadh ann ar aon chaoi”.
Tíortha larscríbhinn B	Tíortha liostaithe in larscríbhinn B de Phrótacal Kyoto. Tá srianta ar thíortha larscríbhinn B maidir le hastuithe (féach Aguisín 1).
Aonaid Méid Sannta (AAUs)	Is iad seo na haonaid a thugtar do gach tír larscríbhinn B a léiríonn na hastuithe iomlána atá ceadaithe do thír faoi Phrótacal Kyoto.
Comhaontú chun an t-ualach a roinnt	Comhaontú AE-15 a n-oibleagáidí a chomhlíonadh faoi Phrótacal Kyoto, trí “bubble” mar a cheadaítear in Airteagal 4 den Phrótacal. Faoi théarmaí an chomhaontaithe seo, tá sprioc ar leith ag gach Ballstát chun astuithe carbóin a laghdú.
Bubble	Scéim a ceadaíodh do thíortha faoi Phrótacal Kyoto. Féach Comhaontú chun an t-ualach a roinnt.
CDM	Féach Meicníocht Forbairt Ghlan
Bord Feidhmiúcháin CDM	Cláraíonn sé seo gníomhaíochtaí tionscadail mar thionscadail CDM, eisiúnn sé Laghduithe Deimhnithe Astuithe (CER) do rannpháirtithe cuí agus bainistíonn sraith painéal teicniúil agus cruinnithe grúpaí oibre. Tuairiscíonn sé do Chomhdháil Pháirtithe Phrótacal Kyoto.
CERs	Féach Laghduithe Deimhnithe Astuithe.
Laghduithe Deimhnithe Astuithe (CERs)	Creidmheasanna carbóin a ghintear trí Mheicníocht Forbairt Ghlan.
Meicníocht Forbairt Ghlan (CDM)	Ceann de na Meicníochtaí Solúbtha a ceadaíodh faoi Phrótacal Kyoto. Gineann an Mheicníocht seo creidmheasanna trí thacú le tionscadail a laghdaíonn gás ceaptha teasa i dtíortha i mbéal forbartha.
Coibhéis CO ₂	Sa chás go dtagraítear do ghás seachas CO ₂ , ar mhaithe le comparáid athraítear iad go dtí a gcoibhéis i dTearmaí Téamh Domhanda (GWP – féach tagairt) do CO ₂ .
Comhdháil na bPáirtithe (COP)	Is é an COP an comhlacht is airde i gCoinbhinsiún Crea na Náisiún Aontaithe um Athrú Aeráide (UNFCCC) agus bíonn cruinnithe bliantúla acu. Rinneadh Comhaontú Marrakesh mar thoradh ar COP-7. Beidh COP-14 ar siúl in Poznan, sa Pholainn i mí na Nollag 2008.
COP	Féach Comhdháil na bPáirtithe.
Aonaid Laghdú Astuithe (ERUs)	Creidmheasanna carbóin a dhéantar trí Mhicníocht Cur-i-nGníomh Comhoibrithe (JI).
Aonaid Astuithe	Is ionann gach aonad astuithe faoi Phrótacal Kyoto agus tona amháin Dé-ocsaíd Charbóin.
Trádáil Astuithe	I gcomhthéacs Scéim Trádála Astuithe an AE no Meicníochtaí Solúbtha Phrótacal Kyoto, tagraíonn sé seo do líuntais a cheannach agus a dhíol chun líon áirithe gás ceaptha teasa a scaoileadh nó creidmheasanna a léiríonn méid gás ceaptha teasa atá laghdaithe cheana féin.
ERU	Féach Aonaid Laghdú Astuithe.

Scéim Trádála Astuithe an AE	Scéim “Cap and Trade” d’údair mhóra thruaillithe AE-15.
EU ETS	Féach Scéim Trádála Astuithe an AE.
EUA	Féach Liúntais an Aontais Eorpaigh
Liúntais an Aontais Eorpaigh (EUAs)	Creidmheasanna a thugtar do chuideachtaí san EU ETS. Tagann na creidmheasanna seo ó AAUs na tíre.
Meicníochtaí Solúbtha agus Forbairt Ghlan.	Na Meicníochtaí Solúbtha faoi Phrótocal Kyoto i.e. Trádáil Astuithe, Cur-i-ngníomh comhoibrithe
Poitéinseal Téamh Domhanda (GWP)	Chun comparáid a dhéanamh idir gáis cheaptha teasa, ríomhtar astuithe thar ghnáth-thréimhse ama, agus tomhaistear an tionchar a bhíonn ag a dtéamh ar an atmaisféar. Úsáidtear tréimhse 100 bliain go hiondúil. CO2 an bonnaonad. Féach fonóta 1, leathanach 5.
Painéal idir-Rialtasach um Athrú Aeráide (IPCC)	Comhlacht eolaíoch idir-rialtasach an IPCC a bhunaigh an Eagraíocht Mheitéareolaíoch Domhanda (WMO) agus Clár Comshaoil na Náisiún Aontaithe (UNEP). Is é an comhlacht is údarasaí ar éifeachtaí an duine ar aeráid an domhain. Láithreán Gréasáin: www.ipcc.ch
Taiféad Idirbheartaíochta Idirnáisiúnta (ITL)	Is é an ITL an bunachar sonraí lárnach de na creidmheasanna intrádála faoi Phrótocal Kyoto a dheimhniú idirbheartaíochtaí idirnáisiúnta agus rialacha agus beartais Kyoto a bheith á gcomhlíonadh.
IPCC	Féach Painéal Idir-Rialtasach um Athrú Aeráide.
JI	Féach Cur-i-nGníomh Comhoibrithe.
JISC	Féach Coiste Maoirseachta an Chur-i-nGníomh Comhoibrithe.
Cur-i-nGníomh Comhoibrithe (JI)	Meicníocht Sholúbtha a cheadaíonn astuithe a aistriú ó tír amháin larscríbhinn B go tír eile larscríbhinn B. Gineann JI creidmheasanna ar bhonn tionscadail laghdú astuithe ag laghdú astuithe go mór.
Coiste Maoirseachta an Chur-i-nGníomh Comhoibrithe (JISC)	Déanann an comhlacht seo maoirsiú ar dheimhniú ERUs ginte ag tionscadail JI.
Prótocal Kyoto	Prótocal an Choinbhinsiúin Creata um Athrú Aeráide a comhaontaíodh in Kyoto na Seapáine, Nollaig 1997 agus a tháinig i bhfeidhm an 16 Feabhra 2005. Sonraíonn sé na hoibleagáidí astuithe do thíortha larscríbhinn B agus na trí Mheicníocht Sholúbtha Kyoto. JI, CDM, agus Trádáil Astuithe.
Aonad Kyoto	Aonad astuithe cothrom le tona amháin.
Comhaontú Marrakesh	San áireamh sa Chomhaontú seo tá modhanna agus nósanna imeachta don bheartas idirnáisiúnta athrú aeráide agus prionsabail thábhachtacha na haistrithe teicneolaíochta, na cuntasáíochta agus chur-i-bhfeidhm na Meicníochtaí Solúbtha etc.
Coinbhinsiún Creata na NA um Athrú Aeráide (UNFCCC)	Bunaíodh UNFCCC i 1992 ag Cruinniú Mullaigh Rio de Janeiro. Is é an creat seo a threoraíonn comhaontuithe idirnáisiúnta aeráide. Is é an príomhchuspóir atá leis “leibhéal an gháis cheaptha teasa san atmaisféar a choinneáil ag leibhéal nach mbeadh contúirteach don duine”.

RÁITIS AIRGEADAIS DON CHISTE CARBÓIN DON TRÉIMHSE DAR CHRÍOCH 31 NOLLAIG 2003

Clár na nÁbhar

	Leathanaighs
Ráiteas maidir le Freagrachtaí na Gníomhaireachta	22
Tuairisc an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste	23
Beartais Chuntasaíochta	24–25
Cuntas Ciste	26
Ráiteas na nGlansócmhainní	27
Nótaí a ghabhann leis na Cuntais	28–30

Ráiteas maidir le Freagrachtaí na Gníomhaireachta

Caithfidh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (NTMA) ráitis airgeadais a ullmhú faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 i ndáil lena hoibríochtaí gach bliain airgeadais.

Agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú ag an nGníomhaireachta, éillítear uirthi:

- beartais chuí chuntasaíochta a roghnú agus ansin iad a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach;
- breithiúnais agus meastacháin a dhéanamh atá réasúnach agus ciallmhar;
- na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn gnóthais leantaigh ach amháin mura cuí an bonn sin;
- aon neamhchomhlíonadh sna caighdeáin chuntasaíochta infheidhme a dhiúscairt agus a mhíniú.

Tá an Gníomhaireacht freagrach as na cuntais go léir is cuí agus is gnách ar an airgead go léir a fuair nó a chaith sé agus taifid chearta chuntasaíochta a choinneáil, a léiriú, le cruinneas réasúnach ag am ar bith, seasamh na Gníomhaireachta maidir le hairgeadas, i bhfoirm a cheadóidh an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil le toiliú an Aire Airgeadais.

Tá an Gníomhaireacht freagrach freisin as a sócmhainní ar fad faoina rialú a chosaint agus, dá bhrí sin, as céimeanna réasúnacha a ghlacadh chun calaois agus neamhrialtachtaí eile a chosc agus a bhrath.

Michael J. Somers
An Príomhfheidhmeannach
26 Meitheamh 2008

Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste le cur i láthair

Thithe an Oireachtais

Tá ráitis airgeadais An Chiste Carbóin don bhliain dar críoch 31 Nollaig 2007 iniúchta agam faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007.

Tá na ráitis airgeadais, a ullmhaíodh faoi na beartais chuntasaíochta arna leagan amach sna ráitis, comhdhéanta de na Beartais Chuntasaíochta, an Cuntas Ciste, an Ráiteas Glan-shócmhainní agus na nótaí gaolmhara.

Freagrachtaí na Gníomhaireachta agus an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste faoi seach

Tá an Gníomhaireacht freagrach as na ráitis airgeadais a ullmhú de réir an Achte um an gCiste Carbóin 2007 agus as rialtacht na n-idirbheart a chinntiú. Ullmhaíonn an Gníomhaireacht na ráitis airgeadais de réir Cleachtais Chuntasaíochta a nGlactar Leis go Coitianta in Éirinn. Tá freagrachtaí cuntasaíochta na Gníomhaireachta leagtha amach sa Ráiteas um Fhreagrachtaí na Gníomhaireachta.

Is é m'fhreagrachta ná na ráitis airgeadais a iniúchadh de réir cheanglas ábhartha dlí agus rialúcháin agus Caighdeán Idirnáisiúnta maidir le hIniúcháireacht (Ríocht Aontaithe agus Éire).

Tuairiscim mo thuairim maidir le cibé an dtugann na ráitis airgeadais léargas ceart, de réir Cleachtais Chuntasaíochta a nGlactar Leis go Coitianta in Éirinn, ar thorthaí oibriochtaí an Chiste don bhliain agus ar a iarmhéideanna ag deireadh na bliana. Tuairiscim freisin cibé, dar liom, an raibh leabhair chuntais chuí coinnte. Lena chois sin, deirim cibé an dtugann na ráitis airgeadais leis na leabhair chuntais.

Tuairiscim ar aon chás ábhartha nár feidhmíodh suimeanna airgid chun na gcíoch a bhí beartaithe nó sa chás nach leanann na hidirbhearta do na húdaráis a rialaíonn iad.

Tuairiscim freisin mura bhfuil an fhaisnéis agus na mínithe ar fad faighte agam agus atá riachtanach chun críocha m'iniúchta.

Léim faisnéis eile atá sa Tuarascáil Bhliantúil, agus breithním cibé an dtugann sé leis na ráitis airgeadais iniúchta. Breithním na himpleachtaí do mo thuarascáil má thagaim ar an eolas faoi aon rud atá, de réir cosúlachta, ina mhíríteas nó ina neamhréireacht ábhartha leis na ráitis airgeadais.

An Bunús atá le mo Thuairim ar na Ráitis

I mbun m'fheidhme mar Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste, rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais de réir Caighdeán Idirnáisiúnta maidir le hIniúcháireacht (Ríocht Aontaithe agus Éire) arna n-eisiúint ag an mBord um Chleachtais Iniúcháireachta agus trí thagairt a dhéanamh do na nithe ar leith is gá a chur san áireamh i ndáil le cúrsaí bainisteoireachta agus oibriúcháin a ghabhann le comhlachtaí Stáit. Déantar scrudú mar chuid den iniúchadh, ar bhonn tástála, ar fhianaise a bhaineann le suimeanna agus rialtacht na n-idirbheart airgeadais a chuirtear san áireamh sna ráitis airgeadais, agus leis na hidirbhearta a fhoilsítear iontu. Chomh maith leis sin, cuimsíonn an t-iniúchadh measúnacht ar na meastacháin agus ar na breitheanna suntasacha a rinneadh agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú, agus measúnacht le féachaint an n-oireann na beartais chuntasaíochta don bhail ar chúrsaí an Chiste, ar feidhmíodh na beartais sin ar bhealach leanúnach agus ar foilsíodh iad ar bhealach sásúil.

Phleanáil mé agus rinne mé m'iniúchadh sa chaoi is go bhfaighinn an fhaisnéis agus na mínithe ar fad a mheas mé a bheith riachtanach ionas go mbeadh leordhóthain fianaise agam a d'fhágfadh cinnteacht réasúnach ann go bhfuil na ráitis airgeadais saor ó mhíríteas ábhartha, cibé acu calaois nó neamhrialtacht eile nó earráid is cúis leis sin. I dteacht ar mo thuairim, rinne mé meastóireacht ar a shásúla is a cuireadh faisnéis i láthair sna ráitis airgeadais san iomlán freisin.

Tuairim

Is é mo thuairim go dtugann na ráitis airgeadais léargas ceart, de réir Cleachtais Chuntasaíochta a nGlactar Leis go Coitianta in Éirinn, ar thorthaí oibriochtaí an Chiste don bhliain dar críoch 31 Nollaig 2007 agus ar a iarmhéideanna ar an dáta sin.

Is é mo thuairim go raibh leabhair chuntais chuí coinnte ag an nGníomhaireacht. Tá na ráitis airgeadais ag teacht leis na leabhair chuntais.

John Buckley
Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste
30 Meitheamh 2008

Beartais Chuntaisíochta

Bunaíodh an Ciste Carbóin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 chun Aonaid Kyoto a cheannach agus aon uirlisí nó sócmhainní eile den chineál sin thar ceann an Stáit chun oibleagáidí athrú aeráide idirnáisiúnta a chomhlíonadh faoi Choinbhinsiún Creata na Náisiún Aontaithe um Athrú Aeráide 1992 agus Prótacal Kyoto 1997 don Choinbhinsiún sin. Ainmníodh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (NTMA) mar ghníomhaireacht ceannacháin an Stáit agus déanfaidh sé Aonaid Kyoto a cheannach.

Féadfaidh an Gníomhaireacht na meicníochtaí seo a leanas a úsáid chun Aonaid Kyoto a cheannach:

- Aonaid Kyoto a cheannach go díreach ó pháirtithe eile Phrótacal Kyoto
- infheistíocht dhíreach i dtionscadail Meicníochtaí Forbairt Ghlan agus cur-i-ngníomh comhoibrithe
- infheistíocht i gcistí bainistithe
- aonaid Kyoto a cheannach go díreach ar an margadh

Sainmhínítear Aonaid Kyoto san Acht um an gCiste Carbóin 2007 mar *“aonad atá coibhéiseach le tona méadrach amháin de dhé-ocsáid charbóin arna eisiúint de bhun Phrótacal Kyoto agus na gcinntí arna nglacadh de bhun an Choinbhinsiúin agus Phrótacal Kyoto”*. Tugtar creidmheasanna carbóin ar Aonaid Kyoto go hiondúil. Leis an reachtaíocht féadfar Aonaid Kyoto a dhiúscairt i gcoinníollacha áirithe, i.e. *“le toiliú an Aire [Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil] agus an Aire Airgeadais agus ar cibé téarmaí a shonróidh siad”*.

Is iad seo a leanas na beartais chuntaisíochta a glacadh i ndáil leis an gCiste Carbóin:

Bunús an Ullmhúcháin

Réitíodh na ráitis airgeadais de réir an Achta um an gCiste Carbóin 2007 i bhformáid a cheadaigh an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil.

Tugann na ráitis airgeadais achoimre ar idirbheartaíochtaí agus ar ghlansócmhainní an Chiste Carbóin.

Tréimhse Tuairiscithe

14 Aibreán go dtí an 31 Nollaig 2007 an chéad tréimhse tuairiscithe.

Airgeadra Tuairiscithe

Is é an t-airgeadra tuairiscithe an euro, a léirítear leis an gcomhartha €.

Sócmhainní an Chiste Carbóin a Luacháil

Taifeadtar infheistíochtaí ar dháta trádála ar chostas ceannaigh agus luaitear iad ar an mbun seo a leanas:

Gabháltais Dhíreacha

Taifeadtar na hAonaid Kyoto a cheannaítear ar chostas ceannaigh

Infheistíochtaí in Aonaid Indíreacha Kyoto

Infheistítear aonaid indíreacha i gcistí bainistithe. Taifeadtar na hinfeistíochtaí sna cistí seo ag costas ceannaigh. Baineann na hinfeistíochtaí le tionscadail a laghdaíonn carbón a d'fhéadfadh Aonaid Kyoto a tháirgeadh nó gan a tháirgeadh. Ní féidir líon na n-aonad a thomhas, go hiondúil, go dtí níos déanaí.

Beartais Chuntasaíochta (ar lean)

Gnóthachan agus Cailteanas ar Shócmhainní an Chiste Carbóin

De bhrí go gceannaítear na hAonaid Kyoto chun oibleagáidí na hÉireann a chomhlíonadh faoi dheireadh 2012, nuair a thabharfar ar ais iad, ní bheidh aon ghnóthachan ná cailteanas ar na sócmhainní seo.

Speansais

Comhraítear na speansais sa bhliain ina mbíonn siad le híoc.

Airgeadraí Coigríche

Aistrítear gach idirbheartaíocht in airgeadra coigríche go euro ag an ráta malartaithe a bhí i bhfeidhm lá na hidirbheartaíochta.

Cánachas

Ní thagann ioncam ná brabúis an Chiste Carbóin faoi réir cháin chorparáide na hÉireann. Beidh Cáin Bhreisluacha ar bhonn Ceathrú Sceidil le híoc ar Aonaid Kyoto a cheannach as an gCiste Carbóin mar go mbreathnófar ar an idirbheartaíocht mar sheirbhís, mar a shainmhínítear faoi Alt 5(1) den Acht Cánach Breisluacha 1972.

CUNTAS CISTE don tréimhse dar chríoch an 31 Nollaig 2007

An tréimhse dar chríoch
31 Nollaig 2007€

	Nótaí	
Maoiniú nua sa tréimhse	1	3,722,839
Iomlán don tréimhse		3,722,839
Cánacha	4	-
		<hr/>
Méadú / (Laghdú) sa Chiste i rith na tréimhse		3,722,839
Glansócmhainní an Chiste ag tús na tréimhse		-
		<hr/>
Glansócmhainní an Chiste ag deireadh na tréimhse		3,722,839
		<hr/>

Is dlúthchuid de na cuntais seo an ráiteas faoi bheartais chuntasaíochta agus nótaí 1 go 9.

Michael J. Somers
An Príomhfheidhmeannach
26 Meitheamh 2008

RÁITEAS NA NGLANSÓCMHAINNÍ, 31 Nollaig 2007

	Nótaí	2007 €
Sócmhainní an Chiste Carbóin	3	3,722,839
Sócmhainní Reatha	6	3,722,839
Airgead sa Bhanc		-
Dliteanais Reatha	7	(3,722,839)
		<hr/>
Glansócmhainní an Chiste amhail an 31 Nollaig 2007		3,722,839
		<hr/>

Is dlúthchuid de na cuntais seo an ráiteas faoi bheartais chuntasaíochta agus nótaí 1 go 9.

Michael J. Somers
An Príomhfheidhmeannach
26 Meitheamh 2008

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA CUNTAIS

1. Ranníocaíochtaí	An tréimhse dar chríoch 31 Nollaig 2007 €
Méideanna Infhaighte ón Roinn Comhshaoil, Oidhreachta & Rialtais Áitiúil	<u>3,722,839</u>
Léiríonn sé seo maoiniú inghnóthaithe ón Roinn Comhshaoil, Oidhreachta & Rialtais Áitiúil i ndáil le hairleacain don Chiste Láir.	
2. Costais Riaracháin	
Gearrtar costais riaracháin an Chiste Carbóin ar Chuntas Riaracháin Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta agus íoctar iad as an gCiste Láir.	
3. Sócmhainní an Chiste Carbóin	
(a) Achoimre ar Shócmhainní	2007 €
Gabháltais Indíreacha - Costas	3,722,839
Gabháltais Dhíreacha - Costas ceannaigh	-
	<u>3,722,839</u>
(b) Anailís ar Airgeadra Sócmhainní	2007 €
Euro	2,200,000
Dollar Mheiriceá	1,522,839
	<u>3,722,839</u>

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA CUNTAIS (ar lean)

3. Sócmhainní an Chiste Carbóin (Ar lean)

(c)	Seo a leanas sócmhainní carbóin an Chiste:	2007 €
	Cistí Infheistíochta	
	Banc Domhanda – Ciste Carbóin don Eoraip	2,200,000
	Banc Domhanda – Ciste Bithcharbóin	1,522,839
		<u>3,722,839</u>

(d) Ní raibh aon chreidmheas sa Chiste amhail an 31 Nollaig 2007.

4. Cánachas

Ní thagann ioncam ná brabúis an Chiste Carbóin faoi réir cháin chorparáide na hÉireann.

5. Gealltanais

Infheistíochtaí an Chiste Carbóin

Sular bunaíodh an Ciste Carbóin, thug an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil gealltanais don Bhanc Eorpach um Athfhoirgníocht agus Forbairt (EBRD) agus don Bhanc Domhanda. D'íoc an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil €20 milliún i gcuntas escrow leis an EBRD i mí na Nollag 2006 sular bunaíodh an Ciste Carbóin in Aibreán 2007.

Tá fócaíochtaí riartha ag Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta thar ceann an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil i ndáil le cistí an Bhainc Dhomhanda. Baineann na hinfeistíochtaí sna cistí seo le tionscadail a d'fhéadfadh Aonaid Kyoto a shaothrú ach ní bheidh a fhios seo againn go dtí amach anseo.

Faoin 31 Nollaig 2007, b'ionann na gealltanais caipiteal neamhghlaoite i ndáil leis na hinfeistíochtaí seo agus:

		Gealltanais iomlán an Stáit dáta	Íochta go dáta	Neamh-mhainithe go	
		Airgeadra Áitiúil	A chomhionann i Euro		
		€	€	€	
EBRD	Ciste Iltabach Creidmheas Carbóin	€20m	20,000,000	20,000,000	Nil
Banc Domhanda	Ciste Carbóin don Eoraip	€10m	10,000,000	2,200,000	7,800,000
Banc Domhanda	Ciste Bithcharbóin	US\$12.88m	8,867,828	1,522,839	7,344,989
			<u>38,867,828</u>	<u>23,722,839</u>	<u>15,144,989</u>

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA CUNTAIS (ar lean)

6. Sócmhainní Reatha

Léiríonn an méid seo an méid atá le híoc ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil leis an gCiste Carbóin faoi Alt 3 (4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007.

7. Dlíteanais Reatha

TLéiríonn an méid seo an méid atá le híoc ag an gCiste Carbóin leis an gCiste Láir faoi Alt 3 (4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007.

8. Bainistíocht Riosca Airgeadais

Tagann an Ciste faoi réir riosca phraghas an mhargaidh agus riosca airgeadra mar gheall ar na huirlisí airgeadais ina sheilbh mar shócmhainní infheistíochta. Pléitear thíos na beartais bainistíocht riosca a úsáideann an Ciste chun na rioscaí seo a bhainistiú.

Riosca Phraghas an Mhargaidh

D'fhéadfadh uirlisí airgeadais an Chiste, ina n-áirítear cistí infheistíochtaí a bheith faoi réir riosca phraghas an mhargaidh mar gheall ar éiginnteacht faoi phraghas na n-ionstraimí amach anseo.

Riosca Airgeadra

PTugtar cuid de shócmhainní an Chiste in airgeadra eile seachas an euro – airgeadra feidhmiúil an Chiste. Tagann an Ciste faoi réir riosca airgeadra, dá bhrí sin, mar go n-athróidh luach na n-infheistíochtaí in airgeadra eile mar gheall ar rátaí malartaithe. Ní dhéanann an Ciste fálú ar a riosca airgeadra trí fhálú airgeadra.

9. Páirtithe Gaolmhara

(a) An tAire Airgeadais

Mar a míníodh i nóta 1, íocann an tAire Airgeadais airgead isteach sa Chiste Carbóin as an bPríomh-Chiste faoi Alt 3(1) den Acht um an gCiste Carbóin 2007.

(b) An tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil

Faoi Alt 2(3) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, déanann an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil an Ciste Carbóin a bhainistiú agus a rialú.

(c) Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Faoi Alt 2(4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, tarmligtear Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta mar Bhainisteoir ar an gCiste.

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Áras an Chisteáin,
Sráid na Canála Móire,
Baile Átha Cliath 2
Éire
Teil +353 1 664 0800
Facs +353 1 664 0890

www.ntma.ie

